

臺灣閩南語

散文學生組第一名

Thàm Tsiòh-m̄ng kap Hiok-hái

Tân Lûi sian--ê p̄ng-an:

Sin-lík 2 guèh 12, mā sī kū-lík ê 12 guèh 27, guá kap gín-á khì kàu Pîn-tong ê Bóo-tan tshit-thô, sūn-suà iā tsò khah bô “giâm-siok” ê tiân-iá tiâu-tsa.

Bóo-tan siòk tī Paiwan ê tsng-siā. Tī i lâm-p̄ng ê Buán-tsiu, Hîng-tshun it-tít kàu siōng lâm-p̄ng ê Khún-ting, Gô-lâm-pih lóng sī lík-sú-siōng tsuē-tsuē Lâm-tó tsók-kûn bat tshih-tsiap, khiā-khí kap tshian-suá ê sóo-tsāi tsham lōo-suànn. M̄nā Paiwan, Amis, Puyuma, Skaro (Paiwan-huà ê Puyuma lāng) bat tī tsia lâu-lòh kha-jiah, kàu tann mā iáu ū Siraya kap Makattao ê āu-tāi tuà tiàm tsia.

Tāi-uân siōng lâm kak-sì ê Hîng-tshun Puàn-tó tsîng “sing-keh” piàn-tsiānn-tsò kok-ka kong-hńg liáu-āu, ū tsuē-tsuē pak-pōo ê kuan-kong-kheh lâi, suà iā kā tsít-kuá kim-tang-tang ê “Tāi-pak-khuì” tsah--jǐp-lâi. Hōo-tiat-luh jú khí jú tsē, mā hōo-siōng teh piànn siáng khí tàu tuā king, suah kā guân-lâi bí-gê-á-sik, tshing-khì koh khui-khuah ê hái-huānn-suànn tìn-tiâu leh, tshiat tsò 1 tè 1 tè. Sui-jian ū lāng kóng tse tāi-piáu “siong-ki”, m̄-kú guá kám-kak tsiānn iàn-khì, in-ūi tsia suah piàn kah ke tsin siong-giap-huà, “hún-bī” siūnn tāng tian-tó sông. Kî-sít kui ê Hîng-tshun

Puàn-tó thang kóng sī Tâi-uân tsin tsuē tsók-kûn, bûn-huà tsham lík-sú ê tiōng-iàu kau-tsiap-tiám, ū tsiánn phong-phài ê jîn-bûn tsu-guân thing-hāu lán tshin-sin khi kā thàm, khi kā jîn-bat kap thiànn-sioh.

Tsit kang thàu-tsá guá 4 tiám-puànn tsiū peh--khí-lâi, tãi-sing tshuā káu-á tshut-khì kiánn tiám-guā-tsing. Hit tsūn guā-kháu iáu àm-bîn-bong. Guéh-niū tshun 1 bái-á, uan-uan iù-iù, ū-iánn ná 1 phih-á pòh-li-thi ê kuah-to, mā ká-ná Siōng-tè teh òng guá tshiò, kā guá kóng “gâu-tsá”, sūn-suà kā 1 ê tshuì king kah khiau-khiau-khiau, bē-su 1 ki penn kah tsin-pōng ê king. Thinn-tíng iáu tshuē ū 3, 4 liáp tshenn. Khuànn pān-sè kin-á thinn-khì bē bái. Tsit tsām guá sim-tsing bô hó, siōng kah-ì tuà thinn bē-tsing kng, lōo bô puànn ê lāng ê sī-tsūn tshuā káu-á sà-n-pōo, siúnn guéh kiam khuànn tshenn. Guán lāu-bú it-tít kiò guá ài sè-jī kiann guá ē tú-tiòh “pháinn lāng”. Guá kiò i bián huân-ló, in-uī bô lāng ê sī-tsūn tian-tó siōng-kài an-tsuân, lián 1 khoò pháinn-lāng to bô. Oo àm kap koo-tuann tsiah ē hōo guá pīng-tsing kap an-tsuân-kám.

Tsiáh pá, sî-kè khîng hó-sè, koh thák 1-kuá tsheh. Kin-á teh thák Jared Diamond siá ê Guns, Germs and Steel, sī guá tsin kah-ì ê 1 pún-tsheh. Tsiàu guá ê síp-kuàn huân-nā ì-ài ê tsheh, lâi-té it-tīng ū giáp tsiok tsuē khioh--lâi ê tshiū-hiòh-á kap hue. Tsit pún mā sī kui pún giáp kah khiau-khiau phòng-phòng, ná teh-beh muá-guéh ê guéh-niū. Guá hian-tiòh 1 iáh ū giáp tuā-thâu-tê (大頭茶, mā ū lāng kóng “Tâi-uân-tshun”, 台灣椿, Taiwan gordonia) ê hue kap hiòh-á, guân-lâi pèh-sik ê hue-luí í-king huán òng, hiòh-á mā lian-póo. Tse sī kû-nî 2 guéh-bué guá khi kiánn Atsonget kóo-tsá-lōo (阿朗壹古道) liáu, suà khi Hiòk-hái ê sī khioh--ê. Hit

tsūn hia kui liáp suann lóng khui tsit tsióng tê-hue. M̄ tsai kin-á-jít kám Khuànn ē tióh?

Tán tsiok kú, guán kiánn iáu bē tsing-sîn. M̄ tsai tsa-hng-mê, á-sī thàu-tsá, i kuí tiám tsiah khì khùn. Guá m̄-kam kā óo--khí-lâi. Kàu 10 tiám sít-tsāi tán bē lóh ah, tsiah kā kiò, koh tán i ûn-ûn-á tsiáh pá, 11 tiám guā guán tsiah kap 2 tsiah káu-á tshut-mńg.

Guán tuì Ko-hiông siông sai-pîng ê iâm-tiánn-poo sua-á-tē, khì kàu siong-tang-pîng kap Hōng-suann ê kau-kài tsiūnn lóh-lâm ê 1 hō ko-sok-kong-lōo, tsiap 88 hō khuài-sok tō-lōo (kî-sít kap Ko-sok kong-lōo sio siâng, m̄-kú bián siu tsînn, koh lóng sī tang-sai hong-hiông ê), kàu Tik-tshân koh tsiap lóh-lâm ê 3 hō Ko-sok kong-lōo, kàu Nâ-á-pinn kiánn 17 hō kong-lōo, tsiū sī “Pin-hái kong-lōo”. Koh lâi, kàu Tsuí-té-liâu tsiap Tâi-it-suànn (tshiông-kuàn-suànn), koh tsiap Pîn-gô kong-lōo (Pîn-tong kàu Gô-lan-pih), tsiū kàu Tshâ-siánn. Tsit ê tē-hō-miâ Hàn-jī kā siá-tsò “車城”. Tsiok tsuē lāng tsiàu Hàn-jī kā thák “tshia-siá”, suí thiann tióh tsai ún-tàng m̄ sī tsāi-tē ê. Tsia íng-kuè sī Hō-ló-lāng kap Paiwan kau-ík ê sóo-tsāi, sî-khoo-uī iōng tshâ khoo--khí-lâi, ū thê-hông Paiwan kong-kik ê ì-sù tī--teh, tsiah ê hō-tsò “Tshâ-siánn”, kî-sít kap “tshia” 1-sut-á kuan-hē to bô, to m̄ Detroit kóh. Uat-jíp-khì 199 hō kong-lōo, ài koh sái 30 kuí kilo ê suann-lōo tsiah ē kàu Hiok-hái. Hia í-king tī Tiong-iông suann-méh ê bué-liu, Tâi-uân ê tang-hái-huānn hit pîng ah.

Thàu tiong-tàu jít-thâu tsin méh, un-tōo bô tiánn ū 30 tōo C. Sái tī 88 hō khuài-sok tō-lōo, kuè Hā-tām-tsuí-khe liáu, guá huat-hiān kin-á ê visibility tík-piát hó. Í-tsîng kinn-nā kàu tsia khuànn-tióh hńg-hńg Pak-

tuā-bú-suann, lóng sī phú-phú bū-bū. Tsóng-sī kin-á-jít suann ê lîng-kak hun-bîng, sik-tī ũ bô kâng tsân-tshù ê phú--ê, oo--ê, mā ũ ka-pi-sik, liân suann-tíng ê tsióh-thâu ũ jiâu-sûn, kap-tsuā ê sóo-tsāi mā khuànn tsin tshing-tshó. Guá it-tít teh pò gín-á khuànn.

Tsiap 3 hō ko-sok kong-lōo liáu, tsiū kàu khàm-tíng (崁頂). Lōo-pinn kui phiàn lóng sī tshenn-tshuì ê kin-tsió-hng, pin-nng-hng kiam hî-ùn-á. Tsia sī Pîn-tong ping-iunn ê tsing-huâ-khu, thóo-tē puî koh pênntánn, tsuí-guân tshiong-tsiok. Kóo-tsá Makattaó ê Lík-siā (力社) tsiū tuà tī tsia. Lōo-bué tsia hōo Hàn-jîn tsiām--khì. Lík-siā ê lîng koo-put-tsióng òng luē-liók ê Tāi-bú-suann tshian-suá, kàu-tī Bân-bân siōng tang-pîng ê Tiô-tsiu tuān-tsàn (潮州 斷層), hîng-sîng Tshiah-suann, Bân-kim, Ka-pû-lóng (tsia tsiann-guêh 15 ũ iā-tsè) tsit kuí ê pênnpoo tsng-siā. Hia tsiū tshiâng-tsāi teh khiàm tsuí. Bué-tshiú koh 1 pōo-hūn Tshiah-suann, Bân-kim-tsng ê pênnpoo-tsók suá kàu Buán-tsiu kap Hîng-tshun, koh iōng tsuí-gû kap tsāi-tē ê Paiwan kau-ūann tshân-tē. Put-jî-kò Hîng-tshun Pùan-tó mā tiānn-tiānn khiàm-tsuí. Sóo-í Pîn-tong ê pênnpoo-tsók tuì Tiô-tsiu Tuān-tsàn siōng pak ê Kaláh-poo it-tít kàu Pîn-tong siōng lâm-sì ê Hîng-tshun, lóng ũ tsit lō ê thuân-thóng.

Kàu Nâ-á-pinn, guán khì guán lāu-pē ê lāu tshù-pinn khui ê “Íng-hing” (永興) hái-sán-tiàm thîng-lóh-lâi tsiáh tàu. Guán kiánn koh teh-beh khì Tâi-pak thák-tsheh ah. Guá tsai-iánn i ài tsiáh hai-sán, thiau-kang tsio i lâi tsia. Tsit king ê hái-sán siók koh tshinn, liáu-lí ê tshiú-lōo mā tsin kán-tan, kan-ta sáh-sáh tshìng-tshìng leh, bô lâm ũ ê bô ê. Guán lóng kah-ì tsit khuán guân-bī ê tsú-tsiáh-huat.

Nâ-á-pinn sī guán lāu-pē ê kòo-hiong, sóo-í guán tuì tsit ê sóo-tsāi ū 1 tsióng tik-piát ê tshin-tshiat-kám. Kū-nî 8 guéh Morakot hong-thai kuè-liáu, tsia sng-tng kah tsiann tsiáh-lát, im kah 2 tsàn lāu kuân. M̄-nā thih-ki-lōo-kiô tng tsò 2 kuéh, tī Nâ-á-pinn-khe tiong-ng hàinn--leh hàinn--leh, liân guán lāu-pē ê bó-hāu Nâ-á-pinn kok-sió kui phiánn ê uī-tshiūnn mā suah bô--khì. Hāu-hng--nih ê tshiū-á kap gín-á tshit-thô ê siat-pī, tshin-tshiūnn tshan-tshiu, liú-lông, mā lóng hōo tsuí tshiong--khì, kui king hák-hāu pinn kah khang-long-long. Hit tang-tsūn tsia ê ko-sok kong-lōo ê tshut-kháu bē thong, ài séh tuì Lâm-tsiu, Ka-tang kuè--lâi. Guá kap gín-á ū lâi tsia tàu tshing 2 pái. Íng-hing hū-kīn ê ke-á-lōo kap tshù-théh tsiâu tsim tī oo koh lô koh tshàu ê thōo-ko--nih. Tsiok tsuē tshù m̄-nā ka-kū lāu bô--khì, liân piān-sóo mā tshiong kah bô khuànn e iánn. “Íng-hing” tú-hó tī guán lāu-pē in tau ê kū tshù keh-piah, tē-sè khah kē, in thâu-tsing ê lōo im kah bô huat-tōo kiánn. Tsit-má Nâ-á-pinn tshī-lāi tāk-khài hue-hók tsing-siōng ah, m̄-kú tiam-á-ka-lōo khang-khang khap-khap, ū ê lōo-kīnn phuà kōo-kōo, iáu ū niau-á-tshia khat thōo-ko, óo--kuè ê jiah. Nâ-á-pinn in-uī thiu siunn tsuē tē-hā-tsuí, kinn-nā hong-thai tsiū im, tsing-tsha im tuā á-sī sè. M̄ tsai āu-pái hong-thai ê sī tsia kám iáu ē kham--tsit?

Koh lóh-lâm kàu Ka-tang tsin-tsing, ài king-kuè nâ-á-pinn-khe. Guán khuànn-tiòh hng-hng ê thih-ki-lōo-kiô iáu teh siu-lí. Kuè tsit tiâu khe uat tò-ping 1 tsuā sè-tsuā-lōo, tsiū jíp-khì Tuā-bú-ting, tsit-má siók tī Ka-tang ê Tāi-tōng tshuan. Tsit tah kap kui ê Nâ-á-pinn, Ka-tang kàu Pāng-liâu ê 1 pōo-hūn kóo-tsá lóng sī Makattaο pēnn-poo-tsók Pangsoya ê líng-hík. Kū-

nî 8 guéh Morakot sàu--kuè liáu-āu, guá tī Tuā-bí-ting khuànn-tiòh 1 king ti-tiâu ê tshù-bué-tíng, 1 tsiah káu-á phak--leh bē tín-tāng, tsá tsiū sí--khì, kiám-tshái sī bih tuā-tsuí ê sī peh--khí-lih, bô mih thang tsiáh tsiah iau--sí. Kuè Nâ-á-pinn-khe, suí lóh-lâm, tsiū sī Kiunn-hńg. Kî-sít tsia tsiah sī guán lāu-pē ê tsa-poo-tsóo hit ping siōng tsá khiā-khí ê guān-hiong. Tsiàu “Kiunn-hńg” tsit ê miâ lâi ioh, íng-tsūn tsia it-tīng ū senn tsuē-tsuē poo-kiunn-á-tshiū, á-sī ū kui-kūn kiunn-á teh tsáu-thiàu. Tann Pangsoya ê āu-tāi tsha-put-to lóng suá-tsáu, ū ê kàu-tī Tuā-bú-suann kha. Nâ-á-pinn-khe ê khe-poo tsit-tsūn tsáp-tsháu huat tsin kuān, khuànn bē-tiòh poo-kiunn-á juát--lāng teh khui kiô-á-sik ê hue, mā tshuē-bô kiunn-á tsáu sio-jiok ê kong-kíng.

Kàu Pāng-suann koh lóh-lâm, 100 tang tsing, tsit jiah tuì suann-tíng kàu hái-kīnn-á lóng sī Paiwan ê tē-puānn, hit sī in thang kóng “tshing kah liáh bē tiâu”, guá án-ne kā gín-á hīng-iōng. Tsia ê sī-íá tsán, Thinn-sik tsin tshing. Ñg jít-thâu ê suann-phiānn kng-sinn tshenn-tshùi, bih tì ìm-iánn ê pōo-uī tsiū khah àm-tīm, 1 iān 1 iān lóng tsiānn bīng-lóng. Sīm-tsì lóh-suann-hong kā suann-tíng ê tshiū-á siàn kah 1 ping huán pēh 1 ping tshenn ê sik-tī piàn-huà, mā khuànn ē tshut--lāi. Tang-pīng ê hái tuì hńg kàu kīn, tuì khóng-sik, nâ-sik kàu gík-á hiah tshenn ê sik-tsuí, mā it-tít tuè hái-íng teh píng, teh piàn. Lōo-pinn tsai kui pāi ê āng-kāu-khak (Hūa-gí hō-tsò “瓊崖海棠”), hiòh-á tng-tu, thâu ìnn koh khuah, bué-á sok khah tsiam, sī Hīng-tshun Puàn-tó tík-iú ê guān-sing tshiū-bák. Jiát-tāi ê khi-bī jú lóh-lâm jú kāu. Guán tī tsia ê hái-kīnn-á hiòh tsít tiáp-á kú.

Kàu Tshâ-siânn uat tò-pîng, jí-p-lâi 199 hō kong-lōo, bô juā kú kàu Sî-tîng-khe. Tsiok tsuē lāng lóng lâi tsia ê lú-kuán tsim un-tsuânn, kiam bé tsia ê tîk-sán, âng-jîn ê kiâm ah-nn̄g. Guán bô tsinn thang tsim un-tsuânn, koh tshuā káu-á khi lú-siā mā bô lî-piān. Lōo ê siang pîng ū 1 khu 1 khu tshân, tsìng hiòh-á tshenn-tshenn koh sán-thiu tng-tng ná tshang-á ê mih-kiānn. Loh tshia khuann, in tah-thōo ê pōo-uī pèh-pèh kim-kút, ná 1 liáp kiû, guân-lâi sî tsìng tshang-thâu, onion, tsiū-sî tuā-lōo-tíng kui tsuā teh bē, lîng-guā 1 hāng Hîng-tshun Puàn-tó ê tîk-sán. Guá suī kā in hip-siōng.

Guá tsin ài kì-liòk tsāi-tē sít-bút, hip siōng í-guā, koh ē khioh lak tī thōo-kha ê hiòh-á, kué-tsí á-sî hue tng m̄--khi, giáp tuà tsheh--nih, koh tuà giáp--teh hit iáh siá khioh--tiòh ê jí-t-kî kap tē-tiám, thang tsò tiān-iá tiau-tsa ê kì-liām. Ka-im lāu-su (Ang Ka-im) ài khioh tsiòh-thâu. Guá bat khioh 1 lok tshiū-á-tsí hōo i, i kóng, bô-lūn khioh tsiòh-thâu á-sî hiòh-á, sàh-hiong-lāng guân-tsāi ū sàh-hiong-lāng ê “sng-huat”.

Kàu Bóo-tan, guán sing khi Tsiòh-mng ê kóo-tsiàn-tiūnn kì-liām-pi. Tsia siók tī Paiwan Bóo-tan-siā. Tsāi-tē ê Paiwan-lāng tsū-tshing “Shimbaojan”. In mā siók Hîng-tshun ē-tsók tsi-it. Hîng-tshun ē-tsok tī-khài lóng tī Hîng-tshun Puàn-tó. Hîng-tshun tng-tsók sî tsí Hong-káng-khe í-pak, Tshun-jít í-lâm ê Paiwanese.

1874 nî 5 guéh tshe 7 kàu 6 guéh tshe it, Jít-pún-lāng tī tsia kap Shimbaojan, koh ū 高士佛社、女仍社 tse 3 ê Bóo-tan-siā ê Paiwanese kau-tsiàn. Hit tsūn Jít-pún tshut ping ê lí-iū sî, 1871 nî ū 1 tī Liū-kiû ê tsūn-á lâi kah Hiok-hái tang-lâm-pîng, Buán-tsiu tang

pîng ê 八 瑤 灣 (tse mā sī Pâiwan ê tē-hō-miâ), tsûn-á-tíng 66 ê lāng ū 54 ê khi hōo Paiwan-lāng thâi--sí). Jít-pún tsiū thiau-kang khi kap Tshing-kok lí-lūn, siánn tsai Tshing-kok suah kóng “Tshenn-huan sī Huà-guā tsi bîn”, suah hōo Jít-pún liáh-tiòh kang-phāng. 3 tang āu, Jít-pún ping tuì Tshâ-siânn tsiūnn-liók, sūn Sì-tîng-khe khi phah Paiwanese. Suà-tsiap, koh ū 1 pōo-hūn ê Jít-pún-ping tuì 八 瑤 灣 tsìn-kong. Paiwan ê lāng tuì tsāi-tē ê suann-sè khah sík, tòng beh kah 1 guéh-jít tsiah tâu-hāng. Lōo-bue-tshiú Tshing-kok pûe 40 bān niú gîn. Jít-pún hit pîng sí 561 ê lāng, m̄-kú m̄ sī tsiàn-sí, sī tài jiát-pēnn khiâu--khi. Tsit ê “Bóo-tan-siā sū-kiānn” tsiânn-tsò 1895 Jít-tshing tsiàn-tsing ê tsiân-tsàu.

Tsit ê kóo tsiàn-tiūnn ê thîng-tshia-tiūnn ū 1 tsāng tsin kuân ê pan-tsi. Tsit tsūn hiòh-á lak-liáu, hue khiu kah tng āng, tsin hiánn-bák. Tī Ko-hiông, pan-tsi it-puann lóng kah 3 guéh, 4 guéh tsiah phah-m̄. Hîng-tshun ê tshun-Thinn ū-iánn khah tsá kàu. Koh thōo-kha n̄g-n̄g, 5 ê hue-m̄ ê sù-bí-tsháu (Tâi-gí kóng “賜米草”, Huâ-gí hō-tsò “金午時花”) mā pí tshī-lāi--ê khiu khah tuā-luí, sík-tsuí ke khah iām. Hñg-hñg Sat-bó-sua kap Gōo-tîng-khe-suann tī lōo ê uat-kak khiā siang-pîng, ná-tshin-tshiūnn teh kòo-siú tsit ê kóo-tsiàn-tiūnn. Sat-bó-suann ê suann-piah, tī jít-thâu-kha pèh-pèh-pèh teh sih, bē-su kiàm ê kng.

Guán pèh tsiòh-kai khi--lih. Kiám-tshái sī tsit-tsām lâmpōo kui puann tang bô lóh hōo, tsia kui phiàn ê poo-kiunn-á hiòh-á lóng ta-lian, sik-tī mā phú--khi. Siōng tíng-kuân khiā 1 tè tsiòh-thâu kì-liām-pi, sī 1953 nī tshāi ê, tíng kuân khiu “澄清海宇還我河山”,

pinn-á ê ké-sueh siá-tiòh ” 同治 13 年 ” huat-sing tsiàn-sū ê in-tuann, koh o-ló Paiwan ê “ 民族正氣 ”. Guán lóng khí ài-tshiò. Bô kâng tiâu-tāi ê Tiong-kok tsing-kuân 1-ē-á kā “tshenn-huan” that-tsò “huà-guā tsi-bîn”, 1-ē-á koh kā Paiwan siu-phian jǐp-lâi Tiong-kok ê kok-ka sū-sū lâi-té (Chinese national narrative). Līng-guā, pinn-á koh ū guá 1 ê ping-iú in tshin-tsiân iōng âng tshat tuà tsiòh-thâu-tíng phùn ” 台灣民族 ” 4 jī put-kò jī-uèh í-king kôo--khì.

Guá m̄ng guán kiánn, sī-án-tsuánn kàu tann Tâi-uân lík-sú ê nī-koh iáu tshiâng-tsāi teh iōng Tiong-kok hông-tè ê nī-koh? Án-ne kám bē siunn-kuè Tiong-kok-huà koh hong-kiàn? Guán kiánn kóng tak ê to lóng án-ne kóng. Guá kóng, tiòh sī in-uī tak ê lóng án-ne kóng, guá tsiah tiòh m̄ng. Pah-guā-tang tsing Paiwan kap Tshing-kok ê hông-tè ū siánn tī-tāi? Kám m̄ sī hông liát-tsò “huà-guā” ah? Siâng-sī guá koh siūnn-tiòh, tī Tâi-uân nā beh thó-lūn hiō-sít-bîn (post-colonialism), pún-thóo ê tê-tsāi sít-tsāi ū-kàu hong-hù, kan-ta Bóotan-siā sū-kiánn kap i āu-siòk ê lík-sú tsài-hiān tsiū kóng bē liáu ah.

3 tiám tsó-iū guán lī-khui tsia, òng Hiok-hái kiánn, 2 ê lāng lóng kui sing-khu kūann. Siang-ping ê 3 kak-mūi teh khui thô-âng-sik ê hue. Tsia tāi-khài sī khong-khì hó, hue tǐk-piát tuā-m̄, sǐk-tsuí mā ke tsin suí. Kui tsuā suann-lōo peh-kuân peh kē, uat lâi uat khi, liām-mi khuànn-tiòh 1 iân koh 1 iân sio-tháh ê suann, séh 1 ê uat-kak, koh khuànn-tiòh hái, sī Thài-ping-iūnn. Bô-gī-gōo tse 30 guā kong-lí ê lōo suah sái tiám-guā-tsing iáu be kàu. Kū-nī guá ê ping-iú Tsiu Tsùn-an sái tshia, tshuā guá khi kiánn Atsonget ê sī, guá kan-

ta kám-kak kui tsuā lōo ū-kàu suí, bô khi tsù-ì lōo ū juā hñg. Tsit-má ka-kī thâu 1 pái sái tsit tsuā, tsiah tsai-iánn tse sī 1 ê thé-lát kiam ì-tsi ê khó-giām. Lōo-bué guá ka-kī liòh-á ē hìn tshia. Sui-jiân kap Kah-sian kàu Siò-nâ hit tsuā phuà-kôo-kôo ê khióng-pòo suann-lōo phīng--khí-lâi, tsit tsuā ing-tong kóng ná toh-tíng ni kam, piece of cake hiah hó lóh âu. M̄-kú guá ē huân-ló sái huân-thâu ê sī Thinn í-king àm. Guá khai-sí huân-hué, bô tãi bô tsi koh tuì se hái-huānn hàinn tuì tang hái-huānn lâi, hāi gín-á kap káu-á lóng tuè guá kan-khóo. Guá mñg guán kiánn kám ē hìn-tshia. 1 kóng bē, 2 tsiah káu-á mā kuai-kuai teh hioh-khùn. Tsit-má i ke tsin thé-thiap. Íng-kuè i sè-hàn ê sī nā tú-tiòh tsit khuán sī-kan tsat bô hó-sè ê tsīng-hīng, tsá tiòh kap guá hue ah.

Kàu Hiok-hái í-king 4 tiám puànn, tsit tsūn jǐt-thâu tng nng, tsin hah kiānn-lōo. Hong tsin thàu, siàn kah tshiū-á lóng khi 1 pīng. Jǐp-kháu ê tuā-thâu-tê khi bô kuí luí. Pún-tsiānn guá ū tām-pòh-á sǐt-lòh-kám, siūnn kóng khuànn bô tiòh hue, ná-tshiūnn lâi kàu tè tshuē bô tiòh pīng-iú kâng-khuán. Ka-tsài séh kàu līng-guā 1 pīng khah bô hong ê sóo-tsāi, tsiū khuànn-tiòh kuí-nā tsāng tuā-thâu-tê tng teh khi, 1 luí 1 luí ná hiunn-koo hiah tuā-mih, tióng-ng ñg-sik thiu-tńg ê hue-sim hōo 5 ê tńg-tú pèh-pèh ê hue-m̄ ũi-tiâu leh. Guán khioh kuí-á luí tú lak tī thōo-kha--ê, koh ū khioh-tiòh 1 tshok tīng-tsīnn kâu-kâu ê hiòh-á, tak hiòh tãi-iok 1 ki tshiú-tsńg-thâu-á ê tńg. Hit tiáp kám-kak ná-tshiūnn khioh-tiòh pó-tsiòh hiah huann-hí.

Un-luán ê hong kā guán ê kūann tshue ta--khi. Buán-hā kā hái ê tsīn-pōng kap thinn kau tsiap ê sóo-

tsāi ní-tsò kam-á-sik kap hún-âng-á-sik. Guán kha-té ê suann-phiänn tsin kiā. Hái-íng 1 íng suà 1 íng ik kàu bí-ńg ê lóo-kóo-tsiòh, tsiū thóo 1 iân pèh-sík ê phué, ná kóng-á-kuà tú hông kiāu--khui ê bí-lù teh phū pèh-pèh ê pho. Íng suänn-khì koh tsǐp-uá--lâi, mā ná-tshūnn hái tuà huänn ê kinn hiù 1 tiâu tàuh-tàuh tín-tāng ê pèh si-tuà, liâm-pinn siau-sit koh hiông-hiông tshut-hiān, it-tít tiông-hók sng tsit ê pá-hì. Uat-tng-sin, tsiū khuänn-tiòh hūn mā piàn-tsò 1 tiâu môo-sút ê tuà, hā tī Tiong-iong suann-méh ê bué-liu, ná hái-íng 1 līng koh 1 līng, thián-hián bô kâng ê sik-tshái, tuì tshiō-tiòh jít-kng ê kim-ńg, tshim-tshián bô kâng ê hué-hu-sík, kàu tsuân oo ê piàn-huà lóng ũ.

Iân-lōo guán koh khuänn-tiòh pèh-soo-ing (白蘇英, mā ũ lāng kóng “pèh buát-lī” 白茉莉, Huâ-gí hō-tsò “山素英”) tsit khuán pèh-sik ê iá-hue. 1 tsiah sít-á thián-khui ũ tshiú-pôo-á hiah tuā-tsiáh ê bué-iáh-á, it-tít ká guán tuè. Tsia mā ũ kuí-nā tsiah tshiú bué-tsáinn-á hiah tng ê phang-tsiáu, sing-khu-tíng ũ ńg-sik tsiānn suí ê hue-tsháu, koh ũ tsiok tsuē guá iáu m̄ bat, tsāi-tē tík-iú ê tshiū-á kap hue. Tsiáh--ê lóng sī guá su-iàu koh hák-sǐp ê “siok-tê“. Tâi-uân sít-tsāi tsiānn suí. Tsāi guá ioh, Paiwan ê gē-sút ē-tàng piáu-hiān kah hiah-nī kám-tōng-lāng, bô-tiānn kap Tâi-uân ê tsū-jiān khuân-kíng hōo in ê līng-kám ũ kuan-hē. M̄-kú, Tâi-uân-lāng ê ũn-miā, iū-kī sī lām-tó tsók-kūn--ê, kap in sī-khoo-uī ê bí-lē kíng-sik tsham in ê tsāi-tsīng, tú-hó tsiānn-tsò tuì-tsiàu.

Guán bó-á-kiānn kap 2 tsiah káu-á it-tít sèh kah thinn uân-tsuân àm--khì. Kàu thīng-tshia-tiūnn ê sī-tsūn tsiah tshun 3 tâi tshia. Guá kiò gín-á ài kī-tó,

in-uī àm-mê sái tshenn-soo ê suann-lōo m̄-nā thiám-thâu, mā ài phîng ūn-khì, mā-nā guá ài pó-tshî tshing-tshénn koh sè-jī liân sái tuì-bīn hong-hiòng ê lâng mā tiòh án-ne. Tsit tsuā lōo sui-jiân pí Sió-nâ ê suann-lōo khah hó-sái, m̄-kú sī hit tsuā ê 3 puē tng, put-tsí-á ū thiau-tsiàn-sìng. Guá kóng, “lân bē kham-tsit tshia ū kòo-iūnn, á-sī tshia-hō, in-uī tī tsia khà tshiú-ki-á lóng bē thong. Nā ū bān-it, tiòh ài iōng kha kiānn jī sann-tsáp kong-lí”. Gín-á kún-sng-tshiò ìn-kóng, nā sī i sái tiòh bián kī-tó ah, in-uī pau-ún tshut tāi-tsi.

Guá ka-kī àm-àm teh kī-tó. Tsing tsit kuí guéh-jít hām-jíp depression í-āu, guá bô huat-tōo kī-tó, bô tsai-tiāu koh kap Siōng-tè kóng-ūe. Tsit tsūn guá kā I kóng, guá sí--khì bô tsha, m̄-kú gín-á tshiānn I tiòh hōo pīng-an uáh--leh.

Kī-sít sái tsit tsuā lōo hán-tit tú-tiòh tshia. Ing-àm bô guéh-niū, nā-tsún ū, kng-si ing-kai mā tsin hi-bī. Tsóng-sī guá it-tít ū kám-kak gín-sik ê kng-suānn tshiō tī tò-pīng ê king-kah. Gín-á mā kā guá kóng thang-á guā-kháu ū tsiok tsuē tshenn.

Kàu tsiòh-mng kóo-tsiàn-tiūnn ê kì-liām-pi, sui-jiân àm, guá iáu ē jīn-tsit thing-tshia-tiūnn hit tsāng tuā-khui ê pan-tsi. Tsit tsūn 7 tiám puānn. Kā tshia thing hó-sè. Guá kiānn--tshut-lâi, suī huah 1 siann “a-niā uê!”. Thàu-sì-lâng m̄ bat khuānn-kuè tsiah tsuē tshenn. Kui ê thinn-tíng tū-khì hōo suann jia-tiòh ê sóo-tsāi, tàk kak-sì muá-muá lóng sī gín-sik kng-iānn-iānn ê tshenn, kui tshing kui bān liáp sng bē liáu, tuā liáp kap sè-liáp--ê lóng ū, ū ê kui tshok mooh tsò-hué, kài-sing kian-tsò tshenn-hūn, ū ê sih--leh sih--leh ná-tshiūnn ē tín-tāng kiam tsáu-uī. Guá kap gín-á kan-ta

jīn-tiòh pak-táu 7 tshenn, tshuē-tiòh pak-kik-tshenn, kap i pinn-á ê “大熊星座”. Guán tau sui-bóng ū tshenn-tsō ê tsheh, tsóng-sī m̄ bat tshin-sin khuànn--tiòh, tuì tshenn-tsò bô sī-t-tsāi ê kám-kak kap ìn-siōng. Giáh thâu khuànn kui poo kú, guán 2 ê ná kóng mā ná thóo tuā-sim-khuì, M̄ tsai Oo tshuì kap A-tsāi in 2 tsiah káu-á kám liáu-kái guán 2 ê “human cubs” àm-bîn-bong sī teh khuànn siánn-míh? Tshenn pí pó-tsiòh iáu khah suí, ná Siōng-tè ê bák-sái, kui kūann kuí-nā bān tih phiann tī thinn-tíng. Siōng-tè kám iā tshin-tshiūnn guá tsit tsām, tiānn-tiānn teh háu?

Kàu Sì-tīng-khe, guá tsio gín-á khì tsiáh suann-sán. Pún-lâi i kóng kiann khai siunn tsuē tsīnn, kóng beh tán tng--khì tsiáh tsiáh tsa-hng tshun ê tshìnpng tshìn-tshái tiòh hó. Guá tsai-iánn i siūnn beh tsiáh, koh kiann i iau, tsiū kā i kóng, tshut-lâi tshit-thô tuà guā-kháu tsiáh bô iàu-kín, kuè-nî hit kuí kang tsiáh tsiáh guá tsú--ê tiòh hó. I tsiānn huann-hí. Tsit-má tiah-tshài guá lóng hōo i tsú-ì, in-uī guá ê bák-tsiu khuànn tshài-tuann ê jī khuànn bē bīng. I tiah i siūnn beh tsiáh ê uai-thâu-tshài (歪頭菜, Amis-gí hō-tsò “lukot”. Huâ-gí hō-tsò “山蘇”), koh ū khe-hê-á, lòk-á-bah. I kóng lòk-á-bah tsiáh--khí-lâi ná-tshiūnn “hó-tsiáh ê ti-bah”, m̄-kú bē kì-tsit tiah niáu-tshú-á bah tshì khuànn-māi. Guá kā i kóng, niáu-tshú-á bah guá bat tī Ka-láh-poo iā-tsè ê sī tsiáh—kuè, tiòh ná sam-pue-ke ê bī, tng--khì ē-sái tsú sam-pue-ke hōo i tsiáh. I līng-guā koh tiah 1 hāng phang-á-kiánn, tsìnn kah tsuân mī-hún-bī, sui-jiân tsiáh-tiòh bē kiann, m̄-kú ū khuànn phang-á ê 2 liáp bák-tsiú. Guán lóng kám-kak siunn tshân, kuat-tīng í-āu tsit hāng mài koh tsiáh.

Tńg--lâi ê sî, sui-jiân hái-huānn-suànn ê kong-lōo uan-lâi uan-khì koh tsiānn àm, m̄-kú guá ê sim tiānn-tiòh, thâu-khak mā tsiok tshing-tshó, tsit-sut-á to bô phî-lô ê kám-kak. Ná sái-tshia ná teh huê-sióng, ing-àm khuànn--tiòh kui ê thinn-tíng ê tshenn, hit tsióng awe-struck ê kám-tōng iáu tī--teh. Siōng-tè kám ē beh kā guá khé-sī siānn-mih? Guá koh siūnn-tiòh kàu Hiok-hái hit tsuā lò-lò-tńg ê suann-lōo, pún-té liáh-tsún sái bē liáu, sái bô huat ah, kiak-kiok guá ping-an sái kàu tsit tsūn. Kî-sít Siōng-tè m̄-nā 1 pái hōo guá an-jiân thong-kuè guí-hiám ah, bô-lūn guá ū kā I kî-tó ah bô.

Tsit mê I koh khui guá ê bak-tsiu, tháu-pàng guá ê sim, hōo guá tshin-sin khì uá-kūn, hun-hióng I tshòng-tsō ê ò-biāu kap suí. Kám-sī guá it-tsài hut-liók I hōo guá--ê, koh bē-hiáu kám-siā, pí tsīnn khah tiōng-iàu, siōng-kài pó-kùi ê kiān-khong, khui-lát kap ping-an? Kám sī guá ìng-tong kā bīn-thâu-tsīng ê khùn-lân khuànn-tsò I hōo guá ê thuan-liān, mā sī un-tián, tiòh tshin-tshiūnn I beh tshuā guá khuànn-tiòh tshenn ê tsin-tsīng, tāi-sing ài hōo guá seh 1 tsuā suann-lōo, koh hó-tánn khiā tī tsuān-jiân ê oo-àm tiām-tsīng tiong-kan? Án-ne---put-kò sī siá 1 tiâu khah ngē-táuh ê siok-tê?